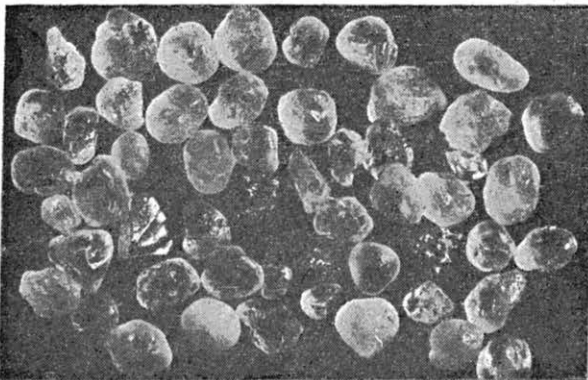

ZAGADNIENIA PIASKÓW I ŻWIWÓW

Niedoceniane dawniej w Polsce zagadnienie zaopatrzenia kraju w piasek i żwir z całą drastycznością wystąpiło w okresie powojennych robót związanych z usuwaniem zniszczeń wojennych, a wskutek nieznanego w naszej historii rozmachu inwestycyjnego pogłębiło się w pierwszych latach Planu 6-letniego, planu budowy podstaw socjalizmu.

Tezy wysunięte przez IX Plenum PZPR do dyskusji przed II Zjazdem partii niosą zapowiedź dalszego podniesienia stopy życiowej ludności. Jest to jednoznacznie z zapowiedzią wzmoczenia budownictwa miast i osiedli, przebudowy wsi polskiej i jej dozbrojenia w budynki użyteczności publicznej. Powstaje więc przed państwową służbą geologiczną pozornie proste zadanie zabezpieczenia odpowiedniej ilości piasków i żwirów, które są masowo używane w budownictwie zarówno do wykonywania robót betonowych i żelbetonowych, jak też do zapraw i wypraw murarskich. Zastosowa-

Piasek kwarcowy pod mikroskopem (fot. J. Janik)

nie niektórych gatunków piasków i żwirów poza budownictwem jest również duże w przemyśle szklarskim, metalurgicznym (piaski formierskie), materiałach budowlanych do wyrobu tzw. cegieł silikatowych, w technice drogowej, przy budowie nawierzchni bitumicznych. Występują one ponadto jako materiały podszkawkowe, w gospodarce wodnej jako filtry itd.

W Polsce nie ma ani jednego województwa, które by na swoim obszarze nie posiadało licznych złóż żwirów i piasków, ale jakość ich i zasobność jest bardzo różna. Obok województw obfitujących w rozmaite kruszywa naturalne mamy również obszary deficytowe. Niedobór kruszywa jako czynnik istotnie podnoszący kosztu budowy należy jak najszybciej zlikwidować przez rozbudowę istniejących żwirowni i piaskowni oraz przez uruchomienie nowych. Zadaniem geologa państwowej służby geologicznej jest więc wskazanie złóż piasków i żwirów jak najlepszych pod względem jakości i przydatności. W obliczu zadań sformułowanych w tezach wylania się konieczność przeanalizowania całego problemu kruszywa w Polsce i opracowania wniosków usprawniających ten dział naszej gospodarki. W tym zakresie daje się odczuwać brak jednolite opracowanych materiałów orientujących nas co do własności żwirów i piasków z poszczególnych złóż.

Dotychczas obowiązujące Polskie Normy nie wyczerpują w całości zagadnienia kruszywa. Mamy nadzieję, że nowelizacja oraz nowe normy, które są w opracowaniu i zatwierdzeniu, przyczynią się do usprawnienia gospodarki kruszywem.

Geolog znający genezę i budowę złóż, skład petrograficzny oraz zasoby, posługując się normami technicznymi będzie pracował skuteczniej. Z większą dokładnością i umiejętnością wskaże on ich właściwe zastosowanie.

Znane w Polsce złoża kruszyw naturalnych należą do złóż czwartorzędowych, do których należy większość naszych złóż, oraz do złóż formacji starszych

(trzeciorzęd, kreda, jura), które ze względu na swój charakter petrograficzny zasługują na specjalną uwagę. Dlatego też wskazane jest przeprowadzenie szczegółowych badań i opracowanie dokumentacji złóż kruszyw formacji starszych, gdyż istnieją duże możliwości wykorzystania ich z pożytkiem w budownictwie i przemyśle.

Wśród złóż piasków i żwirów godne uwagi są żwirowiska rzek karpaccich i sudeckich. Zbudowane są one ze składników odpornych na wietrzenie i ścieranie a szczególnie poszukiwane są do robót betonowych i budowy dróg.

Pod względem wielkości przeważają w Polsce małe złoża piasków i żwirów; średnie i większe złoża występują przeważnie w północnej i południowej części kraju.

Racjonalna eksploatacja żwirów i piasków wymaga dostosowania wielkości zakładu produkcyjnego do zasobów złoża, do rozmiarów zapotrzebowania i do warunków transportu.

Ze względu na konieczność zapewnienia tanich kruszyw naturalnych, co spowoduje zmniejszenie nakładów inwestycyjnych, eksploatacja ich dla celów budownictwa powinna być wykonywana w pobliżu miejsca budowy odkrywkowo, bez potrzeby zdejmowania większego nadkładu.

Jako zasadnicze zadanie wyłania się więc przed państwową służbą geologiczną sprawa rozpoznania starych i wyszukania nowych złóż, dużych — dla wielkich zakładów produkcyjnych i małych — na potrzeby lokalne, tak rozmieszczonych na całym terenie kraju, aby naszemu budownictwu zapewnić dobry i tani materiał, którego produkcja nie wymaga wielkich nakładów, a dostawa nie powoduje zbyt dużego obciążenia transportu kolejowego i motorowego.

Dotychczasowe wyniki badań geologicznych oraz prace Komisji Kruszyw zapowiadają, że państwowa służba geologiczna zadaniom tym podoła, przyczyniając się w ten sposób do obniżenia kosztów budownictwa, a więc do podniesienia stopy życiowej ogółu obywateli.